

Література:

1. Бажал Ю.М., Одотюк І.В. Данько М.С., Лапко О.О., Александрова В.П. Інноваційний розвиток економіки та напрями його прискорення: Наукова доповідь. – К.: 2002. – 80 с.
2. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки / С. Володін. – К.: 2006. – 400 с.
3. Туган-Барановский М. И. Переодические промышленные кризисы: история английских кризисов. Общая теория кризисов. – Смоленск, 1923. – 384 с.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1992. – 455 с.
5. Про інноваційну діяльність від 04. 07. 2002, № 40. – Закон України – ВРУ № 36 від 06. 09. 2002. Ст. 266. – С. 282 – 292.

УДК 631.14: 330.1

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА

*Чорнодон В.І., к.е.н., доцент,
Вінницький інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету*

Метою дослідження є обґрунтування стратегії інноваційного розвитку садівництва України та визначення напрямів її реалізації, формування стратегічних цілей розвитку галузі на довгострокову перспективу.

The study is to study the strategy of innovative development of gardening Ukraine and identify areas of implementation, the formation of strategic development area for the long term.

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки визначається не лише державними потребами в забезпеченні продовольчої безпеки, а й сучасними тенденціями до виробництва конкурентоспроможної продукції, що відповідає міжнародним стандартам якості. При цьому важливе соціально-економічне значення садівництва зумовлене винятковою продовольчою та лікувальною цінністю продукції (плодів та ягід).

Україна має значні переваги перед сусідніми державами за природно-економічним потенціалом для високоефективного ведення товарного садівництва. Втім нагального вирішення потребує формування інноваційного потенціалу, передусім на стадії створення та продуктивного використання плодово-ягідних насаджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку та ефективного функціонування галузі садівництва присвячені роботи О. М. Шестопаль, О. Ю. Єрмаков, В.В. Юрчишин, І.І. Червен, В.А. Рульєв, І.І.Лукінов та ін. Однак з огляду на особливості і тенденції сучасних змін у розвитку промислового садівництва України, пов'язаних з трансформаційними процесами

в економіці, посиленням конкуренції між світовими товаровиробниками садівницької продукції, інвестиційного вакууму в галузі, дослідження комплексу питань пов'язаних з інноваційним розвитком галузі, набувають виняткової актуальності.

Постановка завдання. Метою роботи є обґрунтування стратегії інноваційного розвитку садівництва України та визначення напрямів її реалізації.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення інноваційних процесів у промисловому садівництві, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених. Для виконання завдань дослідження використано методи: абстрактно-логічний, монографічний, метод порівняння, графічний та узагальнення.

З метою досягнення поставленої мети необхідно сформулювати стратегічні цілі розвитку садівництва на довгострокову перспективу, визначити сучасні тенденції розвитку галузі та обґрунтувати механізм реалізації стратегії інноваційного розвитку садівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегія – це узагальнена модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей шляхом координації і поширення ресурсів. Тому основне завдання формування стратегії передбачає розробку плану дій або наміченої стратегії та її адаптування до середовища, що змінюється, чим і виявляється проактивність і реактивність стратегії.

Стратегія інноваційного розвитку передбачає використання конкретної переваги об'єкта, що базується на принципово новій технології, товарі або їх комбінації. У садівницьких підприємствах шляхом впливу на систему стимулювання інновацій, застосовуючи внутрішні та зовнішні джерела інвестицій, можна створити сприятливі умови для впровадження нових технологій.

Інноваційний розвиток садівництва має відбуватись за такими напрямками:

- застосування біотехнологій у виробничому процесі, нових раціональних методів організації діяльності сільськогосподарських підприємств;
- інформатизація виробничого процесу та його обслуговуючої системи, запровадження сучасної комп'ютерної бази та створення мережі користувачів серед працівників підприємства;
- налагодження співпраці товаровиробників з науково-дослідними організаціями та впровадження у виробництво новітніх досягнень селекції, розсадництва та догляду за насадженнями;
- створення ефективної системи управління колективом на базі оптимального поєднання організаційно-розпорядчих, економічних та соціально-психологічних методів управління;
- підвищення якісних характеристик кадрового потенціалу шляхом створення галузевих та міжгалузевих центрів щодо підвищення кваліфікації персоналу;
- створення дієвої системи матеріально-технічного забезпечення садівницьких підприємств;

– поглиблення вертикальної та горизонтальної інтеграції виробництва, переробки та реалізації продукції.

З метою створення можливостей повного забезпечення потреби населення в плодоягідній продукції за фізіологічними нормами їх споживання до 2025 року, необхідно здійснити наступні заходи [1]:

– забезпечити розширене відтворення виробництва, головним чином, за рахунок самофінансування галузі;

– розширити виробництво екологічно чистої продукції шляхом переходу від індустріально-хімічних методів ведення господарства до біологічних;

– удосконалити технології та організацію виробництва на основі використання передових досягнень науки;

– наповнити внутрішній ринок конкурентоспроможними продуктами та збільшити експортний потенціал.

Вплив стратегічного управління інноваційними процесами на ефективність функціонування підприємств галузі визначається: адекватністю ринкової економіки, інтеграцією науки та виробництва, реалізацією державних науково-технічних пріоритетів, підвищенням сприйнятливості виробництва до нововведень, забезпеченням розширеного відтворення усіх стадій інноваційного процесу.

Стратегія інноваційного розвитку має носити системний, плановий характер, дослідження та розробки можуть створити міцну базу конкурентних переваг, що потребує обґрунтованих підходів до їх розробки. Темпи розвитку наукових досліджень та розробок відображаються у відповідних стратегіях. Реалізація стратегій інноваційного розвитку у садівництві значною мірою залежить від природно-ресурсного потенціалу, інформаційного забезпечення та рівня кваліфікації персоналу.

Стратегія інноваційного розвитку базується на науково-технічних прогнозах і формується з урахуванням можливих винаходів та технологічних проривів у тій чи іншій галузі у той період, на який розробляється стратегія.

Подолання негативних тенденцій та забезпечення сталого розвитку садівництва потребує вирішення основних завдань [2]:

1) удосконалення системи економіко-правового забезпечення галузі, узгодження її з міжнародними стандартами;

2) активізація інвестиційної політики, зокрема за рахунок розширення доступу виробників плодоягідної продукції до кредитних ресурсів на пільгових умовах;

3) удосконалення механізму регулювання ринку плодів і ягід, забезпечення умов для формування та розвитку його інфраструктури;

4) формування ефективних організаційних структур промислового садівництва;

5) максимальне використання можливостей для прискореного розвитку галузі на основі раціонального розміщення промислових насаджень плодоягідних культур;

б) виважена сортова політика, що передбачає широке впровадження тільки районованих вітчизняних та зарубіжних сортів на засадах ліцензування;

7) розвиток розсадницької бази, створення умов для повного переходу виробництва садивного матеріалу плодових та ягідних культур на безвірусній основі;

8) впровадження інноваційних технологій виробництва плодів і ягід;

9) здійснення наукового забезпечення галузі садівництва.

Виконання поставлених завдань може бути реалізовано через: визначення пріоритетних досліджень та розробок у галузі; вдосконалення діючої або залучення нової технології виробництва; розвиток виробничих потужностей, створення нових, підтримку існуючих; розробці нової концепції якості продукції.

У межах стратегії інноваційного розвитку садівництва визначено та розроблено напрями реалізації модельного бізнес-проекту створення саду черешні на площі 250 га, що включає наступне.

1. Виробництво і реалізацію кінцевої продукції:

– технологія виробництва;

– розміщення культур;

– площа насаджень, урожайність, валовий збір продукції й обсяги реалізації;

2. Інвестиції та їх окупність:

– потреба в технічних засобах та їх вартість;

– загальна потреба капітальних вкладень та окупність їх прибутком;

3. Затрати на виробництво продукції:

– собівартість продукції та її структура, ціна реалізації, рентабельність виробництва;

– собівартість продукції, її структура, розрахунок ціни реалізації, рентабельність виробництва;

– амортизаційні відрахування, витрати коштів на ремонт;

– оплата праці;

4. Фінансові показники:

– економічна ефективність виробництва продукції;

– необхідність державної підтримки;

5. Аргументи та пропозиції для інвесторів:

6. Економічна оцінка проекту

Всі пункти плану розробленої стратегії повинні передбачати адаптацію до політичних та економічних змін, які в значній мірі впливають на організаційно-технічні умови, характер постачання, зміни в структурі постачання сировинних ресурсів, споживачів і конкурентів.

Досягнення поставлених завдань здійснюватиметься за рахунок:

– створення насаджень нового типу, зокрема садів короткого циклу, які вступають у плодоношення на 2–3 рік після садіння і забезпечать врожаї на рівні 25–40 т/га;

- широкого впровадження у виробництво нових перспективних сортів плодових і ягідних культур, зокрема імуностійких проти найбільш поширених хвороб;
- поліпшення породної структури насаджень згідно з цільовим призначенням продукції;
- механізації виробничих процесів та обмеженого застосування агрохімічних засобів захисту рослин з метою одержання екологічно чистої продукції для дитячого харчування;
- надання методичної та практичної допомоги фермерським, приватним та особистим господарствам населення у забезпеченні матеріально-технічними засобами і садивним матеріалом.

Відправним етапом обґрунтування перспектив розвитку садівництва є обсяги потреб населення в конкретних видах продукції. Основними вихідними даними є врахування кількісного складу населення та чинних норм споживання продукції. При опрацюванні Державної програми відновлення садівництва, виноградарства, розсадництва і виноробної промисловості України було враховано норму споживання плодів і ягід однією людиною в рік – 82 кг, у т.ч. 79 кг тих, що вирощуються в Україні, і 3 кг – цитрусових (імпорт). Передбачається, що в перспективі така норма споживання плодів і ягід відповідатиме платоспроможному попиту населення на даний вид продукції. Системне виділення інвестицій на створення (відтворення) насаджень та формування інших елементів виробничої інфраструктури є неодмінною умовою всебічної інтенсифікації виробництва плодів і ягід [3,с.14]. Звідси, як у конкретному сільськогосподарському підприємстві, так і в регіоні та загалом в країні, важливого значення набуває обґрунтування необхідних обсягів інвестицій та ефективного їх використання. Стабільність функціонування промислового садівництва досягатиметься лише за умов постійного вкладання інвестицій в основний капітал галузі.

З метою поліпшення породно-сорткової структури плодоягідних насаджень господарств суспільного сектора відповідно до потреб ринку доцільно збільшити питому вагу ягідників у загальній площі насаджень до 3-5%. Економічно доцільно створювати промислові насадження ягідників площею 20-30 гектарів і більше в зонах, де є плодопереробні підприємства в приміських господарствах. Ягідні культури забезпечують окупність капітальних вкладень і стають, таким чином, важливим джерелом їх нагромадження. Це один з надійних внутрішніх резервів інвестицій у створення плодових і ягідних насаджень. Варто зазначити, що, наприклад, польські фермери-садівники набагато краще, ніж вітчизняні сільгоспвиробники, використовують інвестиційні властивості ягідних культур. Якщо у валових зборах садівницької продукції в Україні частка ягід не перевищує 1,5-2%, то в Польщі – 15-20% [3].

Україна повинна стати надійним експортером свіжих плодів і ягід та продуктів їх промислової переробки. Саме ця позиція покладена в основу Стратегії інноваційного розвитку садівництва.

Висновки. В умовах сучасної глобалізації світової економіки та загострення конкуренції між виробниками садівничої продукції лише комплексна

дія організаційно-економічних і технологічних факторів забезпечить значне підвищення ефективності садівництва, завдяки чому вітчизняні плоди і ягоди будуть цілком конкурентоспроможними на світовому ринку.

У садівництві важливого значення набуває інноваційний характер відтворювальних процесів, науково обґрунтоване впровадження високоврожайних і швидковступаючих в плодоношення сортів, розширення закладання садів на вегетативних підщепах, зміна структури насаджень у напрямі збільшення питомої ваги ягідних і кісточкових культур, що може бути ефективно реалізоване при розробці стратегії розвитку.

Література:

1. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року. – К., 2008. – 76 с.

2. Шестопаль О. М. До стратегії відродження та подальшого розвитку вітчизняного садівництва / Шестопаль О. М. // Сад, вино і виноград. – 2001. – № 5-7. – С.13.

3. Шестопаль О. М. Проблема інвестицій у створення (відтворення) промислових садів і основні напрямки її вирішення // Економіка України. – 2004. – № 10. 126

4. Йохна М. А. Економіка і організація інноваційної діяльності / М.А. Йохна, В. В. Стадник. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.

УДК 65.012.1:339.337:635.6

АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРИ ФОРМУВАННІ ОПТОВИХ РИНКІВ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Яснолоб І.О., аспірант,

Полтавська державна аграрна академія

Стаття присвячена вивченню досвіду розвинених країн світу при формуванні оптових ринків сільськогосподарської продукції та визначення можливостей його застосування з урахуванням умов національної економіки. Ринок повинен стати регіональним аграрно-маркетинговим центром, головною метою якого є формування ефективного, прозорого механізму оптово-го й дрібнооптового продажу сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки товаровиробниками всіх форм власності, надання комплексних послуг і створення сприятливих умов для продавців і покупців, впровадження передового досвіду європейських технологій і стандартів організації оптової торгівлі.

Article deals with the experience of developed countries in the formation of wholesale markets for agricultural products and to identify opportunities for its implementation, including the conditions of national economy. Market has become a regional agro-marketing center, whose main objective is to establish an effective, transparent mechanism for wholesale and small wholesale trade in agricultural products and processed products producers of all forms of ownership, pro-